

О. В. Черноус,
*кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник відділу
дидактики Інституту педагогіки
НАПН України*

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ САМОРОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО
НАВЧАННЯ**

Науково-технічний прогрес суспільства, неперервне зростання кількості інформації, підвищення ролі особистості, інтелектуалізації її ді-

яльності, швидка зміна техніки і технології у світі – все це потребує від освітніх установ швидкого досягнення якісно нового рівня викладання як базових (української мови і літератури, історії, математики, фізики, інформатики), так і фахових та інших дисциплін. Для цього суттєвим також є забезпечення інтелектуальної, матеріальної, психологічної і моральної готовності до праці в нових умовах учасників навчально-виховного процесу в усіх освітніх установах, зокрема для саморозвитку особистості в умовах профільного навчання. Якісне розв'язання названих проблем сьогодні неможливе без широкого використання сучасних інноваційних мультимедійних технологій засобів навчання та інформаційних фондів до них. Розроблення й впровадження інноваційних мультимедійних технологій у сфері освіти для саморозвитку особистості в умовах профільного навчання, сприятиме більш повній практичній реалізації головних стратегічних цілей, визначених у Державній національній програмі «Освіта: Україна ХХІ століття» та новій редакції Закону «Про освіту».

Зазначимо, що комплексне використання інноваційних мультимедійних технологій у сфері освіти для саморозвитку в умовах профільного навчання дає змогу:

- інтенсифікувати процес подання учням неперервно зростаючих обсягів актуальної науково-технічної, екологічної, соціальної і методичної інформації;

- забезпечити якісне практичне застосування теоретичних знань навчальних дисциплін;

- допомогти учням самостійно здобувати нові знання на базі сучасних засобів телекомунікації, мультимедіа та доступу до світових банків знань;

- раціоналізувати працю викладачів та інших учасників навчально-виховного процесу в умовах профільного навчання.

Мультимедіа (multi – багато, media – способи, засоби) – це подання об'єктів і процесів у всіх відомих на сьогоднішній момент формах: звук, фото, відео, графіка. Інноваційні мультимедійні технології навчання – всі технології, що використовують спеціальні технічні засоби (комп'ютер, аудіо, відео). Це широкий спектр цифрових технологій, що використовуються для створення, передавання й поширення інформації та надання послуг (комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення, телефонні лінії, стільниковий зв'язок, електронна пошта, стільникові та супутникові технології, мережі бездротового і кабельного зв'язку, Інтернет).

Інноваційні мультимедійні засоби, що використовуються в системі освіти можна розділити на апаратні і програмні. Апаратні засоби це комп'ютер (універсальний пристрій для обробки інформації), клавіатура і миша – пристрій для введення текстової інформації та маніпулювання екранними об'єктами, важливу роль ці пристрої мають для учнів з проблемами здоров'я, принтер (дозволяє фіксувати на папері інформацію), пристрої для записування візуальної та звукової інформації (сканер, фотоапарат, відеокамера тощо) дають можливість включати в навчальний процес інформаційні образи навколишнього світу. Керовані комп'ютером пристрої дають можливість старшокласникам та учням різних рівнів здібностей освоїти принципи і технології автоматичного управління, дозволяють ефективно використовувати наявні інформаційні, технічні, часові (людські) ресурси. Також відбувається загальний доступ до глобальної інформаційної мережі Інтернет, аудіо-, відео засоби забезпечують ефективне комунікативне середовище для самостійної роботи та масових заходів в умовах профільного навчання старшокласників. Програмні засоби загального призначення та пов'язані з апаратними (драйверами тощо) дають можливість роботи з усіма видами інформації: віртуальні конструктори для створення символічних моделей реальності, тренажери для відпрацювання автоматичних навичок роботи з інформаційними об'єктами: введення тексту, оперування з графічними об'єктами на екрані, електронні підручники – підвищують ефективність і оптимізують самостійність вчителя і учня в умовах профільного навчання, тощо. Інформаційні системи управління забезпечують проходження інформаційних потоків між всіма учасниками освітнього процесу: учнями, вчителем, адміністрацією, батьками, громадськістю.

Можна виділити деякі можливості застосування інноваційних мультимедійних технологій у сфері освіти для саморозвитку особистості та підвищенні ефективності профільного навчання старшокласників: самостійний пошук потрібного наукового матеріалу в електронному каталозі бібліотеки навчального закладу, робота в ході реферування, конспектування, анотування, цитування, для автоматичного перекладу текстів за допомогою перекладачів, зберігання та накопичення інформації і т.д. Розглядаючи профільне навчання, можна назвати загальнодидактичні методи: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, дослідницькі, корекції знань учнів, стимулювання і мотивації навчання та ін. Застосування інноваційних мультимедійних технологій у самостійній роботі старшокласників для

підвищенні ефективності навчання та саморозвитку особистості, вносить певну специфіку у відомі загальнодидактичні методи навчання. Так пояснювально-ілюстративні методи в процесі використання інноваційних мультимедійних технологій можуть помітно підвищувати пізнавальну активність та, як наслідок, саморозвиток особистості старшокласників за рахунок збільшення наочності та емоційної насиченості (звук, відео, анімація та інші мультимедійні ефекти). У процесі навчання з застосуванням інноваційних мультимедійних технологій можна активізувати методи корекції знань старшокласників, оскільки відомо, що для учнів можливість попрацювати за комп'ютером додатковий час є сильним стимулом.

Методи застосування інноваційних мультимедійних технологій при викладанні профільних дисциплін спрямовані на вдосконалення процесу навчання в рамках заданої наукової галузі знання. Якщо в процесі профільного навчання інноваційні мультимедійні технології можуть виступати як засіб навчання, і як об'єкт вивчення, то в процесі викладання вони можуть бути тільки засобом навчання. Названі вище загальнодидактичні методи навчання так само будуть мати місце і збережуть свою специфіку, що в кінцевому рахунку буде сприяти підвищенню якості та ефективності профільного навчання та саморозвитку особистості старшокласників за рахунок збільшення пізнавального інтересу учнів, можливості індивідуалізації навчання, інтенсифікації методів корекції знань учнів без збільшення робочого часу вчителя. Дидактичні можливості інноваційних мультимедійних технологій у сфері освіти сприяють формуванню умінь самоконтролю та оцінки навчальних досягнень що допомагає вирішити наступні дидактичні завдання: засвоїти базові знання з предмета, систематизувати засвоєні знання, сформувані навички самоконтролю та оцінки навчальних досягнень, сформувані мотивацію до навчання в цілому в умовах профільного навчання зокрема, надати навчально-методичну допомогу старшокласникам у самостійній роботі над навчальним матеріалом та саморозвитку особистості. Використання інноваційних мультимедійних технологій у сфері освіти найбільш оптимально і ефективно відповідає триєдиній дидактичній меті уроку: освітній аспект – сприйняття учнями навчального матеріалу, осмислення зв'язків і відносин в об'єктах вивчення; розвиваючий аспект – розвиток пізнавального інтересу в учнів, уміння узагальнювати, аналізувати та контролювати, порівнювати та оцінювати, активізація творчої діяльності учнів та саморозвитку; виховний аспект – виховання наукового світо-

гляду, вміння чітко організувати та контролювати самостійну і групову роботу, виховання почуття товариства, взаємодопомоги.

Застосування інноваційних мультимедійних технологій у процесі саморозвитку особистості в умовах профільного навчання дає можливість реалізувати принцип «навчання із захопленням», і тоді будь-який предмет має рівні шанси стати улюбленим.

Список використаних джерел:

1. Васьківська Г. О. Дидактичні умови реалізації інтерактивних технологій навчання у процесі формування у старшокласників системи знань про людину / Г. О. Васьківська // Молодь і ринок. – 2013. – № 1 (96). – С. 18–22.
2. Заболотний В. Ф. Впровадження мультимедіа під час вивчення методики навчання фізики: збірник наукових праць. Педагогічні науки. Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. Вип. 43. С.392–399.
3. Трубачева С. Е., Черноус О. В. Метапредметна діяльність старшокласників в умовах профільного навчання. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 1 (38). С. 298–302.
4. Трубачева С. Е. Формування навчальних компетентностей в умовах професійно зорієнтованого освітнього середовища навчального закладу [Текст] / С. Е. Трубачева, С. І. Трубачев // Педагогіка: традиції и інновації: Матеріали ІУ Міжнародної науково-практичної конференції (г. Запоріжжє, 17–18 лютого 2017 г.) – Херсон : Издательский дом «Гельветика», 2017. – Ч II.